

ค่านิยมความพอเพียง : ค่านิยมร่วมที่ควรเร่งสร้างในองค์กรสถานศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา นันทะไชย

snanthachai917@gmail.com

ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

ค่านิยมความพอเพียง เป็นค่านิยมที่ผู้เขียนพิจารณาจากแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยทุกภาคส่วนและแม้ในระดับสังคมโลกโดยองค์การสหประชาชาติให้การยอมรับและส่งเสริมให้นำไปเป็นหลักการ แนวคิดในการบริหารจัดการและพัฒนาในทุกระดับ เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีเป้าหมายมุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ กว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี หลักการความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานความรู้ คู่ คุณธรรม การสร้างค่านิยมความพอเพียงขึ้นในองค์กรสถานศึกษาจะ นำไปสู่วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และการทำงานของครูและบุคลากร ดังนั้นแนวคิดสำคัญที่ ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นและส่งเสริมค่านิยมความพอเพียงให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรในสถานศึกษา นั้นคือ การที่ครูและบุคลากรจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างกับผู้เรียน และการที่ สถานศึกษามีการจัดเรียนการสอนเกี่ยวกับแนวคิด และแนวทางการดำเนินชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง การสร้างค่านิยมความพอเพียงให้เกิดขึ้นในกลุ่มครูและบุคลากรย่อมจะส่งผลต่อ การสร้างค่านิยมความพอเพียงให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนต่อไปได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความพอเพียง ค่านิยมร่วม สถานศึกษา

Received: 31/01/2021

Revised:

Accepted: 02/02/2021

Sufficiency values: the shared values should be accelerated in educational institutions

Associate Professor Dr. Suchada Nantachai

snanthachai917@gmail.com

Department of Educational Administration Kasetsart University

ABSTRACT

Sufficiency Value These are the values that the author considers from the concept of the Sufficiency Economy Philosophy. At present, in all sectors of Thai society and even at the global level, by the United Nations, it has been accepted and encouraged to be adopted as a principle. Concept of management and development at all levels Because sufficiency economy is a philosophy that points to the way the people live and act at all levels. from the family level, the community level, to the state level both in the development and administration of the country in the middle way especially economic development to keep pace with the globalized world The goal is to achieve a balance and be ready to accommodate the rapid and wide-ranging changes in the economy, society, environment and culture from the outside world as well. principle of sufficiency Refers to moderation, reasonableness, building a good immune system in the body. to any impact caused by both external and internal changes with basic conditions of knowledge, pairs, morality, creation of self-sufficiency values in educational institutions will lead to a culture of life and the work of teachers and personnel Therefore, an important idea that administrators must motivate and promote sufficiency values for teachers and personnel in educational institutions is that teachers and personnel must behave as role models with learners and the fact that educational institutions have to teach about the concept and ways of living according to the Sufficiency Economy Philosophy The creation of sufficiency values among teachers and personnel will result in the creation of sufficiency values among students in a sustainable manner.

KEYWORD: Sufficiency, Shared Values, Educational Institutions

บทนำ

การสร้างค่านิยมร่วม (Shared values) เป็นแนวทางหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในองค์กรสถานศึกษา เป็นองค์กรที่มีระบบ ทั้งการบริการ และการบริหาร โดยมีเป้าหมายที่คุณภาพของผลผลิตคือผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ สถานศึกษาจึงต้องคำนึงถึงระบบคุณภาพในทุกระดับและทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารคุณภาพของคนและกลุ่ม ได้แก่ครูและบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ในสถานศึกษา ค่านิยมความพอเพียงนับเป็นแบบแผนความเชื่อที่เป็นไปตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่เก้า ที่สถานศึกษาพึงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกและยึดถือปฏิบัติเป็นค่านิยมของครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อเป็นวิถีชีวิต และวิธีการปฏิบัติงานที่เจริญงอกงามด้วยสันติสุขอันจะส่งผลต่อคุณภาพและความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด

แนวคิดค่านิยมความพอเพียง

ค่านิยมความพอเพียง เป็นค่านิยมที่ผู้เขียนพิจารณาจากแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยทุกภาคส่วนและแม้ในระดับสังคมโลกโดยองค์การสหประชาชาติให้การยอมรับและส่งเสริมให้นำไปเป็นหลักการ แนวคิดในการบริหารจัดการและพัฒนาในทุกระดับ เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีเป้าหมายมุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี หลักการความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน **โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานความรู้ คู่ คุณธรรม** ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ[1]

นอกจากแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวข้างต้นนิยาม “ความพอเพียง” ที่ประมวลได้จากนักวิชาการที่นำเสนอไว้อาจพิจารณาได้ดังต่อไปนี้ [2]

เศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายถึง **ความพอเพียง** อย่างน้อย 7 ประการ คือ

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง รักเอื้ออาทรผู้อื่น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง อนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง รวมตัวกันแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจนหรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
5. ปัญญาพอเพียง เรียนรู้ร่วมกัน เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

6. ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง เพราะเศรษฐกิจที่สัมพันธ์ และเติบโตจากฐานทางวัฒนธรรม อันหมายถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อม จึงจะเป็นเศรษฐกิจที่มั่นคง

7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ผันผวนอย่างรวดเร็วจนกระทั่งมนุษย์ไม่สามารถรับได้ พอเพียง คือ การบริโภคและการผลิต อยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณและเหตุผล ไม่ขัดสนแต่ไม่ฟุ้งเฟ้อ หากพิจารณาความหมายจากการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง อาจสรุปเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

2. ด้านสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

4. ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

นอกจากประมวลแนวคิดและคุณลักษณะเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่นักวิชาการเสนอไว้ ปรียานุช [1] ได้สรุปหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่เก้าซึ่งวิเคราะห์ถึงความพอเพียงได้ดังนี้

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

□ ระเบิดจากข้างใน □ ปลุกจิตสำนึก □ เน้นให้พึ่งตนเองได้	}	คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
□ ดำเนินถึงภูมิสังคม □ ทำตามลำดับขั้น □ ประหยัด เรียบง่าย □ ประโยชน์สูงสุด	}	ปฏิบัติอย่างพอเพียง
□ บริการที่จุดเดียว □ แก้ปัญหาจากจุดเล็ก □ ไม่ติดตำรา □ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ □ การมีส่วนร่วม		
□ รู้ รัก สามัคคี □ มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่	}	เป้าหมายคือสังคมพอเพียง

จากแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว อาจสรุปเป็นค่านิยมความพอเพียงได้ดังนี้

- 1.ค่านิยมความพอเพียงด้านจิตลักษณะ ได้แก่ นิยมการพึ่งตนเอง มีจิตสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต อดทน พากเพียร ใฝ่ดี และปัญญา การรู้จักประมาณตน การรักในการหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น
- 2.ค่านิยมความพอเพียงด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ ความเอื้ออาทร รักสามัคคี ร่วมมือกัน ประนีประนอม นึกถึงประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก
- 3.ค่านิยมความพอเพียงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และการรักษาและฟื้นฟูเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
- 4.ค่านิยมความพอเพียงด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การรู้จักเลือกและใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพภูมิสังคม และก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก การพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน

สรุปการสร้างค่านิยมร่วมความพอเพียง

เนื่องจากค่านิยม (Values) เป็นความเชื่อที่แต่ละคนให้คุณค่า หรือให้ความสำคัญกับสิ่งของ บุคคล หรือความคิด โดยเลือกและยอมรับที่จะปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ๆ ทั้งนี้ค่านิยมที่ดีต้องเป็นค่านิยมอยู่บนหลักความจริงที่เป็นที่ยอมรับ ค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อวิธีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรม การปฏิบัติงานของคนหรือกลุ่มคนในองค์กร ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญที่มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ค่านิยมของสมาชิกในองค์กรจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องถึงความเจริญก้าวหน้า ความสำเร็จ ความมั่นคง หรือความล้มเหลวขององค์กร กล่าวคือ ถ้าสมาชิกในองค์กรมีค่านิยมร่วมกันที่เหมาะสม เช่น ความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความเอื้ออาทร ฯลฯ องค์กรก็ย่อมมีความมั่นคงและก้าวหน้า ในสถานศึกษาก็เช่นเดียวกับองค์กรอื่นที่สมาชิกขององค์กรต่างก็มีค่านิยมแตกต่างกันไปตามพื้นฐานที่มาของแต่ละบุคคลซึ่งให้คุณค่าในเรื่องต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ดังนั้นองค์กรที่ดำเนินกิจการมีค่านิยมร่วม (Shared values) จึงคือการที่คนในองค์กรมีจิตสำนึก ความเชื่อที่ถูกต้องร่วมกัน พฤติกรรมและวิถีชีวิตในการทำงานก็จะดำเนินไปในทิศทางเดียวกับค่านิยมร่วม ซึ่งจะทำให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และประสบความสำเร็จ องค์กรสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีการบริหารเป็นระบบ (Systematic management) และเป็นองค์กรมุ่งคุณภาพ (Quality organization) ผลผลิตขององค์กรเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและอิทธิพลต่อคุณภาพของสังคมและประเทศชาติโดยตรง ทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรต่างมีบทบาทหน้าที่และอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพของผลผลิต คือ ผู้เรียน รวมทั้งต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมี ค่านิยมร่วม (Shared values) เพื่อให้การทำงานในทุกส่วนดำเนินไปด้วยความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน ค่านิยมร่วม (Shared values) ใน องค์กรสถานศึกษาควรเป็นทั้ง ค่านิยมพื้นฐาน (Basic values) อันประกอบด้วยค่านิยมในด้านศีลธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนกฎหมายที่เป็นค่านิยมที่สังคมยึดถือ รวมทั้งค่านิยมวิชาชีพ (Professional values) อันประกอบด้วย

อุดมการณ์ในวิชาชีพ วินัย มารยาทประจำวิชาชีพ ซึ่งถือเป็นค่านิยมที่สำคัญต่อการดำเนินวิชาชีพครู คือยอมรับและเชื่อมั่นในคุณค่าความเป็นครู

ปัจจุบันประเทศไทยได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติควบคู่กับการพัฒนาแบบบูรณาการมาเป็นองค์รวมกันไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน สำหรับภาคการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบาย และกระตุ้นส่งเสริมให้สถานศึกษานำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์และบูรณาการในการจัดการศึกษาทุกระดับ ดังนั้นการสร้างค่านิยมร่วม (Shared values) เรื่องความพอเพียงจึงเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นต้องสร้างขึ้นในกลุ่มครู และบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากครูจะต้องเป็นต้นแบบที่มีอิทธิพล มีชีวิตดีงาม มีพลังพอที่จะเป็นแบบอย่างได้ และเป็นปูชนียบุคคลที่ผู้ควรแก่การยกย่องสรรเสริญคุณความดี รวมถึงบุคลากรในสถานศึกษาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างกับผู้เรียน อีกประการหนึ่งการที่สถานศึกษามีการจัดเรียนการสอนเกี่ยวกับแนวคิดและแนวทางการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างค่านิยมความพอเพียงให้เกิดขึ้นในกลุ่มครู และบุคลากรย่อมจะส่งผลต่อการสร้างค่านิยมความพอเพียงให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนต่อไปได้อย่างยั่งยืน

แนวทางการสร้างค่านิยมร่วม “ความพอเพียง”

Rath, Harmin and Simon เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดค่านิยมว่า ในการที่คนเราจะเกิดความเชื่อถือจนสามารถยอมรับปฏิบัติตามค่านิยมใดได้นั้น ย่อมต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ เป็นขั้น ๆ ไป เริ่มตั้งแต่การเลือกอย่างเสรีจากการเปรียบเทียบกับค่านิยมอื่น ๆ หลาย ๆ ค่านิยม โดยพิจารณาผลที่จะได้รับในแต่ละทางเลือกแล้ว จากนั้นจะเป็นความสำนึกในคุณค่า มีความพึงพอใจในค่านิยมนั้น ๆ และแสดงพฤติกรรมตามค่านิยมนั้นซ้ำ ๆ จนเป็นกิจนิสัย ด้วยหลักการและแนวคิดดังกล่าว สถานศึกษาจึงสามารถที่จะกำหนด แนวทางดำเนินการการสร้างค่านิยมร่วมในเรื่องความพอเพียง โดยผู้บริหารอาจดำเนินการดังนี้ [3]

1. กำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้ชัดเจนในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง หรือความพอเพียง ทั้งนี้เพื่อสมาชิกทั้งครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองจะได้ยึดมั่นดำเนินการเพื่อบ่มบ่มเป้าหมายนั้น

2. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา (และหรือนักเรียนผู้ปกครอง) ร่วมกันพิจารณาคุณค่า และความเชื่อที่จะทำให้อิทธิพลขององค์กรเป็นจริงได้ และรวมถึงการพิจารณาเปรียบเทียบค่านิยมพอเพียงกับค่านิยมอื่น ๆ และกำหนดเป็นค่านิยมร่วม (Shared values) ซึ่งไม่ควรมีมากเกินไป โดยมีคำจำกัดความที่ชัดเจน เพื่อที่ว่าทุกคนในองค์กรจะได้เข้าใจในเรื่องเดียวกัน ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำองค์กรจึงควรที่จะเริ่มจากการเปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการสร้างค่านิยมร่วมโดย พิจารณาการเลือกค่านิยมความพอเพียงเป็นค่านิยมที่พึงประสงค์ หรือค่านิยมพื้นฐานในสถานศึกษา ทั้งนี้โดยกระตุ้นส่งเสริมให้ครู และบุคลากรได้รับรู้และสนใจในเรื่องค่านิยมความพอเพียง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครู และบุคลากรในสถานศึกษาได้รับรู้ เข้าใจ ได้ศึกษาดูงานโครงการในพระราชดำริ ตลอดจนได้ประสบการณ์ตรงจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและหรือกรณีศึกษา ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีการตอบสนองในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันจะนำไปสู่ความเข้าใจและจิตสำนึกในเรื่องค่านิยมความพอเพียง อาทิ เช่น [4]

1. กำหนดพฤติกรรมที่สมาชิกจะต้องประพฤติปฏิบัติตนได้สอดคล้องตามค่านิยมความพอเพียง ซึ่งเป็นค่านิยมร่วมในองค์กร โดยควรได้มาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกฝ่ายในสถานศึกษา

2. สถานศึกษาโดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสื่อสารค่านิยมร่วมทั้งหมดให้ทุกคนในองค์กรรับรู้ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. ผู้บริหารพึงจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้น ส่งเสริม และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย ซึ่งการที่ครูและบุคลากรจะร่วมมือปฏิบัติตนตามค่านิยมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอจนกระทั่งปฏิบัติเป็นลักษณะนิสัยย่อมต้องเห็นคุณค่าและเกิดความพึงพอใจในค่านิยมดังกล่าวเสียก่อน ฉะนั้นผู้บริหารจึงควรจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจิตสำนึกที่นิยมการพึ่งตนเอง ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน พากเพียร การใช้สติปัญญา ความเอื้ออาทร ความรักสามัคคีร่วมมือกัน ประณีประนอม การนึกถึงประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก ความประหยัด และมีความเป็นอยู่ที่พอดีกับฐานะและเศรษฐกิจ ฯลฯ เช่น การจัดโครงการออมทรัพย์เพื่อสร้างอนาคต โดยการให้สมาชิกครูและบุคลากรร่วมพิจารณาการออมเงินขั้นต่ำประจำเดือน โดยร่วมกัน กำหนดขั้นต่ำเช่น ร้อยละ 1- 5 ของอัตราเงินเดือน หรือโครงการกิจกรรมที่สนับสนุน การดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างพอเพียง เอื้ออาทร เรียบง่าย แบ่งปันกัน เป็นต้น โครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่จะนำมาส่งเสริมค่านิยมความพอเพียงสำหรับครูและบุคลากรในสถานศึกษานั้นสามารถพิจารณาปรับประยุกต์จากโครงการหรือกิจกรรมบางอย่างที่สถานศึกษาดำเนินการกับนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดคุณค่าและผลที่สอดคล้องกัน

บทสรุป

การสร้างค่านิยมความพอเพียงขึ้นในองค์กรสถานศึกษาจะนำไปสู่วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และการทำงานของครูและบุคลากร ดังนั้นแนวคิดสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นและส่งเสริมค่านิยมความพอเพียงให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรในสถานศึกษานั้นคือ การที่ครูและบุคลากรจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างกับนักเรียน และการที่สถานศึกษามีการจัดเรียนการสอนเกี่ยวกับแนวคิด และแนวทางการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างค่านิยมความพอเพียงให้เกิดขึ้นในกลุ่มครูและบุคลากรย่อมจะส่งผลต่อการสร้างค่านิยมความพอเพียงให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนต่อไปได้อย่างยั่งยืน

การสร้างค่านิยมร่วมความพอเพียง (Shared values) ขององค์กร

สถานศึกษาจึงเป็นแนวคิดที่นำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร (Organizational culture) ที่สอดคล้องกับมิติใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแผนที่มีความสำคัญในการวางรากฐานการพัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการพิจารณา เลือก กำหนด รับรู้ ค่านิยมความพอเพียงอย่างชัดเจน และปฏิบัติตามค่านิยมอย่างต่อเนื่องโดยผู้บริหาร เป็นผู้นำ และสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมและจูงใจในการปฏิบัติ ค่านิยมความพอเพียงที่ยึดถืออยู่ก็

จะฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกจนกลายเป็นวิถีชีวิตและกิจนิสัย อันจะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาคนเพื่อ
การพัฒนาชาติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

References

- [1]Preeyanuch Phibunsarawut ,Following in the footsteps of his father...sufficiency economy,”unpublished.
- [2]Office of the National Economic and Social Development Board, “What is Sufficiency Economy?,” unpublished
- [3] Suchada Nantachai, *Professional Ethics for Educational Administrators*. Bangkok:Sam Charoen Printing House,2011
- [4] Apichai Phanthasen, “Synthesis of knowledge of sufficiency economy,”Research Fund Office., Bangkok,2006